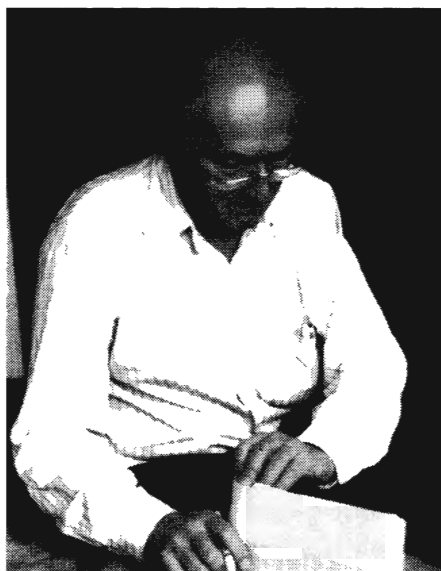

Vámos Tibor

A rossz és jó mozgatóiról az agyi peptidekben...

*Klein György: Válogatott esszék
Gondolat K., 1994.*

Ó, milyen ismerős ez a Klein Georg-György! Írhat ő svédül, magyarul vagy akár angolul is, a nyelv, amelyen beszél, tehát a gondolatok lánc, az idézetek, a metaforák, az eseményeknek, a találkozásoknak, a kutatások tanulságainak tükrözése azonnal felismerhetővé teszi,

mint mindazokat, akik ebből a nemzedékek történelme által kovácsolt, sok nevű földrajzi övezetből akár fiatalon távozva, az egész életpályán át használt más-más nyelvet tökéletesen beszélve is és írva is, bélyegként őrzik akcentusukat.

A kutató tudós önvizsgáló tudatosságával vall-

ja is ezt, még hozzá nem a híg, nosztalgikus érzelmek irracionálisával, hanem a személyiségfejlődés elemzésének eredményét közreadva, éppoly értéként és hiteles dokumentumként, mint sejtbiológiai kutatásainak publikációit.

Sokszoros értéket talál itt e nyelvet értő és talán e nyelvet tanuló olvasó. Az első és talán legfontosabb azoknak az erkölcsi értékeknek a kutatása és példaelemzése, amelyek a századunkat megélt tudóst izgatják, mi a kutató felelőssége, van-e különleges, a tudománnyal összekötött lelki és értelmi valami, ami összekapcsolja a vizsgálati tárgyban kutatott igazat az emberi együttlét igazával? Szilárd Leó, a *The Making of the Bomb* „Marsból jött emberei”-nek (az atombombáról szóló sikerkönyv idézete és fejezetcíme szerint), az atombomba fizikusóriásai legszínesebb egyéniségének háborúellenes politikai tevékenysége; Benno Müller-Hill német molekuláris biológusnak a náci fajelméletet megalapozó antropológusok és genetikusok korlátolt agyú korlátlan ambícióját feltáró kutatása; Sol Spiegelmannak, „korunk biológiája egyik leggondolatébresztőbb személyiségé”-nek önromboló gyötrődése; Rudolf Vrabának, az auschwitzzi jelentés hőségének, a későbbi kanadai biológusnak a tárgyilagos megbocsátani nem tudása; Françoise Jacob Nobel-díjas biológusnak második világháborús, antifasiszta katonai helytállása; Franc Jägerstetter, hívő osztrák parasztnak halált vállaló erkölcsi keménysége mind más-más arcai ugyanannak a keresésnek.

Sokat tudunk már a sejtek bonyolult összetevőiről, azok megdöbbentő azonosságáról az évek százmilliói során, csodálatos változatosságáról egy-egy fajon és az egyedeken belül is. Klein György maga is sokban hozzájárult ezeknek a korábbi titkoknak a feltárásához, és színes világossággal képes ezt a végtelenül bonyolult élettani alapmechanizmust számunkra szépirodalmi eszközökkel megmutatni. Teszi ezt úgy, hogy tükörképként állítja az első nagy

témát, az ember válaszainak különös ellentmondását a sejtek válaszainak ellentmondásával szemben, anélkül, hogy erőltetett párhuzamokat vonna; az olvasó kell hogy elgondolkodjék rajta, kell azért is, mert a kapcsolat ki nem mondva, de ott rejlik az írásban, hiszen a végső dolgok ott tudatosulnak a szerző lelkében és tollában.

Élet és halál a biológus mindennapos gyakorlatának vizsgálati tárgya, élet és halál az ember végső szembenézésének, végső értékrend-meghatározóinak vizsgái, a szellem bátorságáé, az életnek az életvitelben megtalált és megdolgozott értelmeié. Szilárd Leónak a maga betegségét tudományával legyőző példáján és a saját halálba menését elemző bátorsággal megíró Peter Noll jogász történetén keresztül a racionális tudatát vállaló bátorság kap érvényes és hiteles leírást, biztatásul minden gondolkodó embernek: ezt a végső utat is lehet emelt fővel járni.

Sok minden más is van ebben a könyvben lényegében ugyanarról, akár egy afrikai betegség elleni küzdeletről van szó, akár az apátlan-ság előnyeiről, akár saját meneküléséről, akár másról. Felemelő könyv, mert nem oktatta, hanem példákkal, színes emberábrázolásokkal, találkozási élményekkel, kutatási eredményekkel, sok oldalról megmutatva a dolgok végtelen sok arcát, amiből a hilleli tanítás emelkedik ki, emberről, emberszeretetről, a tudás felelősségéről és az empátiáról.

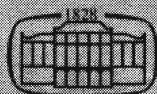
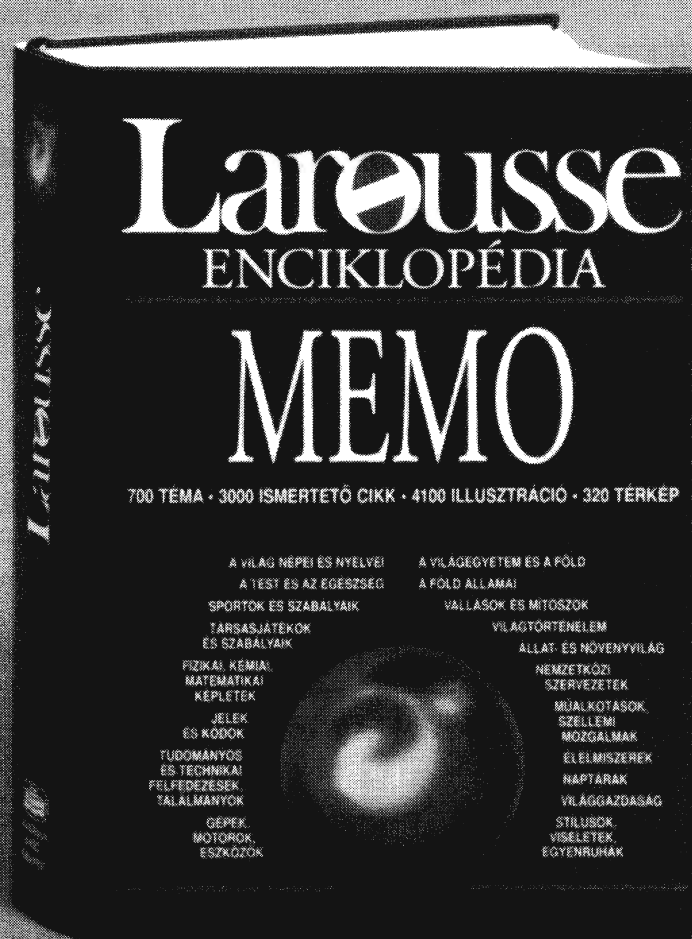
Igen, de miért olyan ismerős ez a nyelv? Egy nemzedéké, amely a közép-európai zsidóság értelmiségének történelmétől formált nyelve. A nyomokat az idézetek is mutatják: Hillél nem véletlenül társul Radnóti-val és Karinthy-val, Babitscsal és Devecserivel, de Rilkével, Baudelaire-rel és Sartre-ral, Primo Levivel ugyanúgy. Ez egy adott kultúra közös nyelve, ebből értjük meg egymást. Ezen a nyelven szólal meg a század közös élménye, az embertelenség csúcsteljesítményének megemlékeztetése

tapasztalata, a bennünk tovább élő és körülöttünk tovább settenkedő rém, de a bizalom a másik válaszban is, a tudomány eredményeiben és a francia Nobel-díjastól az osztrák parasztig húzódó erkölcsi falban.

Itt a válasz, miért tartjuk, e nyelv ismerői, oly fontosnak a kultúra folytonosságát jelenkorunk nagy változásaiban: aki e nyelvet nem tudja, nem értheti meg a mély tanítást, aki nem

érti meg a mély tanítást, annak a tudomány és technika értelmetlen és rosszindulatú eszköz lesz, hiszen a történet még nem ért véget. Beszélgetnünk kellene még Georg Kleinnel hutukról és tuszikról, csecsenekről és oroszokról, törökökről és kurdokról, bosnyákokról, szerbekről, horvátokról, rólunk emberekről, a rossz és jó mozgatóiról az agyi peptidekben, a génekben, a nyelv hagyományáiban.

Az év slágerkönyve

AKADÉMIAI KIADÓ BUDAPEST

**Az év slágerkönyve
Larousse MEMO
októberben a
könyvesboltokban!**

A világhírű Larousse-kiadványok sorából is kiemelkedik ez az eredeti, lényegre törő enciklopédia, amely 20 témakörben, pontos, rendezett formában, gazdag képanyaggal illusztrálva tárgyal több mint 700 féle témakört. Ez a kötet sikeresen egészíti ki a már megjelent három kötetből álló enciklopédikus szótárt.

A Larousse MEMO bolti ára 5800.-Ft. Kedvezményes előfizetési ára 4800.-Ft! Ha Ön augusztus 31-ig (egy összegben vagy két részletben) előfizeti, 1000.-Ft-ot megtakarít! Csekkek igényelhetők a Kiadó könyvesboltjaiban.

Budapest:
1052 Váci u. 22.
1052 Gerlóczy u. 1.
1137 Újpesti rkp. 5.

Győrött:
9022 Széchenyi tér 7.
9022 Bécsi kapu tér 11.

Szegeden:
6720 Aradi vértanúk tere 8.